

un mare deschizător de drumuri în multe și variate domenii: istorie, filologie, folclor, critică și istorie literară etc.

★

Ioan Bogdan aparține, în multe privințe, mai ales în prima parte a activității sale științifice, școlii istorico-filologice a lui B. P. Hasdeu, deși nu i-a fost student. I. Bogdan și-a făcut studiile la Universitatea din Iași, iar în anul 1885, în vîrstă de 21 de ani, și-a trecut licența în litere și filozofie cu teza: *Istoria coloniei Sarmisegetusa* (partea I, 50 p., publicată la Iași în același an), dînd dovadă, prin analiza textelor, de o temeinică pregătire în domeniul filologiei clasice și al istoriei. În același an, I. Bogdan publică în «Convorbiri literare» prima sa recenzie despre cartea lui A. Densușianu, *Istoria literaturii române*, urmată de alte trei contribuții critice despre lucrările lui A. D. Xenopol, M. Pompiliu și Gr. Tocilescu¹.

În legătură cu prima sa contribuție, I. Negruzzi îi scrie la 18/30 noiembrie 1885, la Pomîrla din jud. Dorohoi, unde fusese numit profesor, că «recenzia a făcut bun efect. Mi-a vorbit de dînsa cu laudă dl. Maiorescu și alții de aicea și mi-a scris despre ea și dl. Alecsandri, din Paris»².

Într-adevăr, recenzia este o adevărată contribuție la studierea problemelor fundamentale ale formării poporului și limbii române. I. Bogdan ia atitudine față de tendințele latiniste ale lui A. Densușianu și face referiri la părerile lui Hasdeu cu privire la românismele în limba slavonă, pe care însă nu le socotește «o înîriure» a limbii noastre, ci o consecință a necunoașterii limbii slavone de către dieci. Este de presupus că această recenzie, care pune probleme din domeniul romanisticii și slavisticii, a făcut o bună impresie și asupra lui Hasdeu.

Reținem faptul că Ioan Bogdan s-a afirmat pe plan științific în coloanele revistei «Convorbiri literare», la care va continua să colaboreze în mod constant, devenind redactor (1900) și apoi directorul ei (1902). Aceasta nu înseamnă însă că tînărul cercetător și-a format concepția sa științifică numai în cadrul acestui cerc literar.

Începînd cu anul 1889, el publică — e drept mai sporadic — și la revista ieșeană «Arhiva», condusă de A. D. Xenopol, și în același timp îl întîlnim la «Revista nouă» (1889), care apărea la București, sub direcția lui B. P. Hasdeu.

Se pune întrebarea: cum a ajuns I. Bogdan în relații cu B. P. Hasdeu?

Corespondența dintre A. D. Xenopol și B. P. Hasdeu arată că în această vreme tînărul profesor ieșean, numit la Universitate în 1882, păstrează un permanent contact științific cu savantul de la București, contact început în 1876³.

Este posibil ca studentul Ioan Bogdan să-l fi cunoscut pe Hasdeu prin intermediul lui A. D. Xenopol, în iunie 1883, cînd acesta a participat la Iași la serbările naționale, cu prilejul inaugurării monumentului lui Ștefan cel Mare⁴.

La începutul anului 1886, I. Bogdan publică în «Convorbiri literare» o judicioasă recenzie despre ediția lui I. Sbiera privind *Codicele Voronțean*. În această contribuție critică I. Bogdan face cîteva referiri la studiile lui Hasdeu,

¹ P. P. Panaitescu, *Ioan Bogdan...*, p. 21 și 28.

² B.A.R. Fondul I. Bogdan, nr. 5226, f. 26.

³ Arh. St. Fondul Hasdeu, CDXXX, 1400—1407 (anii 1876—1883). În perioada 1876—1883 A. D. Xenopol a corespondat cu Hasdeu, cerîndu-i lămuriri istorice pentru lucrările sale.

⁴ Liviu Marian, *Bogdan Petriceicu Hasdeu. Schiță biografică și bibliografică*, București, 1928, p. 17.